

Commissie BWB Inspreekbijdrage voor 28-08-2024

Funderingsrisicogebieden

Met de Waterwet van 2008 werd duidelijker waarvoor de provincie, het waterschap, de gemeente en de huiseigenaren (eigenlijk de grondeigenaren) verantwoordelijk zijn. Gemeenten hebben een grondwater- en een hemelwaterzorgplicht. Huiseigenaren zijn verantwoordelijk voor het grondwater onder hun eigendom (huis en tuin). Zij moeten zorgen dat hun burens geen overlast hebben. Grondwater houdt zich niet aan perceelgrenzen. Het betekent dat woningeigenaren en gemeente niet zonder elkaar kunnen, aangezien de zorgplicht wel degelijk van betekenis is voor de mogelijkheden van huiseigenaren. Tegelijk hebben beide te maken met de waterschappen die peilbesluiten nemen en daarmee de hoogte van het singelpeil bepalen, waarmee indirect de grondwaterstand wordt beïnvloed. Voor zowel houten paalfunderingen als fundering op staal is die hoogte van grote betekenis. Bij houten funderingen is laag grondwater problematisch; bij woningen op staal is juist hoog grondwater een probleem.

De gemeente heeft in kaart gebracht welke gebieden het meest kwetsbaar zijn voor te lage grondwaterstand en dus met risico op paalrot. Oud Hillegersberg en Kleiwegkwartier (de voormalige Berg- en Broekpolder) werd één van de zes funderingsrisicogebieden, aangeduid met een rode vlek: zeer kwetsbaar, 30% risico op paalrot. Vragen van bewoners: hoe komt dat en wat kan er aan gedaan worden, bleef toen onbeantwoord.

Bewoners doen onderzoek

Het belang van bewonersbetrokkenheid moet niet worden onderschat. In 2010 kreeg de commissie grondwater Hillegersberg van de Bewonersorganisatie Oud Hillegersberg de opdracht uit te zoeken: hoe komt het dat in Oud Hillegersberg het grondwater laag staat en wat kan er aan gedaan worden om dat grondwater hoger te krijgen.

In essentie is dat ook de methode van de bewonersgroepen in Oud Hillegersberg en het Kleiwegkwartier geworden. Als je de oorzaak weet, kun je aan een oplossing werken. Als je onderzoek doet, dan is ook preventief handelen mogelijk in plaats van alleen handelen als het probleem manifest is. Zeker in die beginjaren was de gemeente reactief en wars van actieve beïnvloeding van de grondwaterstand. Bewoners zagen andere mogelijkheden en hebben zelf onderzoek geïnitieerd, uitgevoerd in samenwerking met het Ingenieursbureau. Niet buiten de gemeente om, maar met betrokkenheid. Dat heeft soms flink geschuurd, maar ook met succes.

Samenwerking gemeente, hoogheemraadschap en bewoners

In 2013 werd een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen wethouder, hoogheemraad en bewonersgroep Oud Hillegersberg. In 2016 verbreed richting het Kleiwegkwartier en vanaf 2017 vormgegeven met de in SBH samenwerkende bewonersgroepen uit Oud Hillegersberg en Kleiwegkwartier. Een samenwerking die nog altijd recht overeind staat. Een samenwerking die niet alleen gaat over het proces (lukt het om als gelijkwaardige partijen met elkaar om te gaan ieder uitgaande van de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden) maar óók over het zoeken naar adequate, preventieve maatregelen waarbij experimenten mogelijk zijn.

Preventieve maatregelen hebben effect

Inmiddels weten we dat preventieve maatregelen wel degelijk mogelijk zijn en bijdragen aan het behoud van de houten funderingen. Denk aan waterdoorlatende bestrating, DI-leidingen met uitleggers, aanleg van kleidammen, het inzetten van een pomp, maar ook afkoppelen van HWA,

aanleg van geveltuinen, stenen wippen om zoveel mogelijk hemelwater op eigen grond op te vangen. Maatregelen die effect hebben voor zowel wateronderlast als wateroverlast.

In Oud Hillegersberg zijn kleidammen aangelegd om het grondwater op een hoger niveau vast te houden. De pomp voor de Bloemenbuurt is hét voorbeeld dat met actief beheer het grondwater zo kan stijgen dat de houten fundering blijvend onder water staat.

Bewonersinzet maakt echt verschil

Waarom benoem ik dit? Het zijn maatregelen die met niet aflatende inzet van bewoners tot stand zijn gebracht. Bewoners meten wekelijks de peilbuizen en brengen de grondwaterstand in kaart. Bewoners initiëren actief onderzoek en maatregelen. Zonder bewonersinzet zou actief zoeken naar preventieve maatregelen en de stap naar actief grondwaterbeheer niet met deze energie en met dit resultaat tot stand zijn gekomen.

Dat betekent niet dat de ambtelijke organisatie stil zit. Deze is wel degelijk betrokken en velen zijn van goede wil. Het kost de ambtelijke organisatie alleen moeite om de stap naar anders, naar vernieuwing, naar uitproberen, naar experimenteren te zetten.

Op sommige momenten is de draai nog echt niet gemaakt. De inzet tot verandering, het maken van ruimte voor anders denken, het betrekken van bewoners is actief ondersteund door uw commissie aan te gaan. Wij zijn u daarvoor erkentelijk. Het is belangrijk om die betrokkenheid overeind te houden. Wij zijn niet klaar en de problematiek is voor heel Rotterdam niet minder, eerder ernstiger geworden. Klimaatverandering, duurzaamheidsmaatregelen, overmatig wateroverlast, ernstige droogte met wateronderlast, zeespiegelstijging, bodemverzakking zijn aan de orde van de dag en vergen aandacht, inzet en vooral oplossingen. De problematiek in Bloemhof, vandaag ook op de agenda, onderstreept dat nog eens. Het is duidelijk dat daar én bij ons buurtgericht gewerkt moet worden. Betrokkenheid van bewoners is daarbij essentieel. Stapsgewijs wordt die draai door de organisatie gemaakt, maar er mag best een tandje bij.

Nationale aanpak funderingsproblematiek

Op de agenda staat het voortgangsbericht van 26 juni 2024 over de moties “Wie gaat die 18 miljard betalen” en “Schade door klimaatverandering op 10 miljard” waarin verwezen wordt naar de brief van 14 mei 2024 over de Nationale aanpak funderingsproblematiek. Een brief met een terechte roep om Rijksbeleid en wijst op de verantwoordelijkheden van banken en hypotheekverstrekken. Terecht wordt bepleit dat voor risicopanden ondersteuning, ontzorging en financiële hulp nodig is. Terecht wordt gepleit voor een nadere uitwerking en ontwikkeling van een sociaal, fysiek, financieel en juridisch instrumentarium. Aandacht voor de sociale aspecten van de funderingsopgave wordt gevraagd en gerichte aandacht voor kwetsbare wijken. Stappen die allemaal moeten worden gezet.

Gemeentelijke inspanning noodzakelijk

Dat is niet alleen een opgave van en voor het Rijk. Het vraagt ook commitment en stappen van de gemeente zelf. Wat nodig is, is een vertaling van deze brief naar beleid en uitvoering in Rotterdam zelf. De wijkraad Bloemhof vraagt om beleid over het blijven ophogen en daarmee bevorderen van bodemdaling. Wij bepleiten actief grondwaterbeheer verder uit te testen in het hele Kleiwegkwartier. Gegeven het enorme succes van de pomp in de Bloemenbuurt is het frustrerend als het college actief grondwaterbeleid als preventieve maatregel beperkt tot het landelijk gebied. Zonder meer, zonder enige nuance wordt voorbijgegaan aan de bereikte

resultaten. Dat doet pijn en het is feitelijk onterecht. Natuurlijk het is belangrijk om samen met de bewoners dit te monitoren en te evalueren in de komende jaren. Daarmee wordt duidelijk of de maatregel ook op de lange termijn houdt. Dát opnemen betekent respect voor de inzet en het resultaat van bewonersinitiatief in een kwetsbare buurt.

Daarop voortbordurend is het belangrijk om kwetsbare eigenaren in kwetsbare buurten te ondersteunen. Sociaal beleid is niet van morgen, maar van vandaag. Oudere bewoners en minvermogende bewoners kunnen funderingswerkzaamheden niet realiseren omdat zij eenvoudigweg het geld niet hebben of kunnen lenen. Het leidt tot feitelijk gedwongen verhuizingen zonder terugkeer mogelijkheid, want de nieuwe prijzen zijn niet te betalen. Als suggestie voor het te ontwikkelen instrumentarium: koppel kosten voor funderingsmaatregelen aan het pand en niet de eigenaar of huurder. Het is niet nieuw in de wereld, maar voor hier wel. Rotterdam zou op dit punt een voorloperstatus kunnen en moeten ambiëren. Zet druk op de ketel in het komend overleg met marktpartijen en financiële instellingen. Regel een vangnet, maatwerk is nodig. Niet alleen naar wijken en buurten, maar ook naar individuele bewoners.

Evalueren is de afspraak

In Oud Hillegersberg en het Kleiwegkwartier zijn vele maatregelen genomen. Bewoners zijn jarenlang actief bij rioleringsprojecten. Wat levert die samenwerking op? Wat is het resultaat van de verschillende maatregelen? Zijn wijken echt aan zet? Zorgen maatregelen voor Natte Palen en Droge Voeten? Het zijn belangrijke vragen. We moeten met elkaar durven evalueren of resultaten ook echt worden bereikt. Dat hebben we ook afgesproken in het bestuurlijk overleg. Evalueren is belangrijk, maar ook best spannend. We hebben als gemeente, hoogheemraadschap en bewoners met elkaar zaken uitgevoerd en initiatieven genomen die afwijken van de normale gemeentelijke aanpak. Het vergt commitment, tijd en ruimte om met elkaar vast te stellen wat goed is gegaan, wat beter kan, wat is gelukt en wat alsnog moet worden opgepakt. Het is misschien niet sexy, maar o zo belangrijk. Steun ons allen daarin!

Afsluitend

Het college, de wethouder en u commissie en raad wordt met steun en inzet van de ambtelijke organisatie veel wijsheid toegewenst. Weet dat de bewoners mee willen doen en mee willen denken. Omarm die betrokkenheid. Het helpt, echt waar!

Rob Beek, 27 augustus 2024